

Ключевые слова: авария на ЧАЭС, стратегии медицинской защиты населения.
**ANALYSIS OF THE ADEQUACY STRATEGIES MEDICAL PROTECTION OF THE
POPULATION IN VARIOUS STAGES ELIMINATION OF CONSEQUENCES OF
CHERNOBYL**

V.Voronenko, Y.Skaletskyy, V.Torbin

Resume. *In the article adequacy of strategy of medical defense of population is analyzed on the different stages of liquidation of consequences of failure on CHAES. It is set that during organization of measures on liquidation of medical consequences of failure on CHAES substantial errors are suffered, that decreased efficiency of medical defense of population considerably. It, foremost, delay on days with evacuation of city Pripyat', concealment of true information from public about a failure, waiver of guidance to the USSR of international cooperation during the lead through of works from liquidation of consequences of nuclear catastrophe, problem with functioning of the State register of nocnpadaвшux, absence of the clear National program of liquidation of medical (медико-биологических) consequences of catastrophe and others like that.*

Keywords: *failure on CHAES, strategy of medical defense of population.*

УДК 613.648.4

**ДІЯЛЬНІСТЬ НАТО ЩОДО ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ЗАГРОЗ ЯДЕРНОГО
ТЕРОРИЗМУ ТА ЯДЕРНОГО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ У КОНТЕКСТІ
СПІВРОБІТНИЦТВА З УКРАЇНОЮ**

¹Вороненко В.В., ²Скалецький Ю.М., ³Торбін В.Ф.

¹Міністерство охорони здоров'я України

²Національний інститут стратегічних досліджень

³Українська військово-медична академія

Резюме. У статті розглянута діяльність НАТО щодо зниження рівня загроз ядерного тероризму та ядерного розповсюдження, розглянуто співробітництво з Україною на даному напрямку. Відмічено посилення ролі НАТО у протидії загрозам тероризму та ядерному розповсюдженню. наведено деякі пропозиції щодо співпраці з Альянсом і удосконалення виконання Україною своїх зобов'язань у цій сфері.

Ключові слова: ядерний тероризм, ядерне нерозповсюдження, діяльність НАТО, співпраці України з Альянсом.

Вступ. НАТО являє собою організацію, політика якої у той чи інший спосіб впливає на стан глобальної безпеки, а також на регіональну і національну безпеку в кожному куточку світу. Це, безумовно, стосується її сфери протидії загрозам ядерного тероризму та ядерного розповсюдження, хоча боротьба з міжнародним тероризмом, на відміну від контролю над ядерними озброєннями, отримала статус пріоритетного напряму діяльності Альянсу лише після подій 11 вересня 2001 року. Отже, необхідно коротко розглянути умови, за яких відбувалися зміни у стратегічних завданнях НАТО, а також у контексті співробітництва з Україною зробити огляд заходів Північноатлантичного союзу, спрямованих на протидію загрозам ядерного тероризму та ядерного розповсюдження. Проаналізувати роль НАТО у протидії загрозам ядерного тероризму та ядерного розповсюдження важливо ще й тому, що подібний аналіз сприятиме формуванню більш чіткого уявлення про нові цілі та завдання

Північноатлантичного альянсу, який зазнав перетворень під впливом бурхливих подій кінця ХХ століття, в результаті яких було зруйновано двополосну систему світового устрою.

Матеріали та методи дослідження. В роботі використану метод системного аналізу. Матеріалами для дослідження слугували друковані джерела (7).

Результати дослідження та їх обговорення. Деякі аналітики вважали, що після завершення «холодної війни», у результаті розпаду Радянського Союзу та ліквідації Організації Варшавського договору, існування НАТО втратить сенс, але, як зазначив лорд Робертсон (Генеральний секретар НАТО з жовтня 1999 по грудень 2003), «навіпаки, їй довелося взяти участь у найважливішому процесі власної модернізації та змін, не втрачаючи при цьому практичної спроможності виконувати поставлені перед ним завдання і не сповільнюючи розробку засобів, необхідних для виконання нових функцій, доручених йому державами-членами» [1].

У квітні 1999 року на Вашингтонській зустрічі на найвищому рівні союзники по НАТО ухвалили стратегію підготовки союзу до протистояння викликам та реалізації можливостей у сфері безпеки в ХХІ столітті, а також стратегію його майбутнього політичного та воєнного розвитку.

В оновленій Стратегічній концепції містилися загальні настанови подальшої детальної розробки напрямів політики та воєнних планів. Крім інших концептуальних положень, у документі було викладено підхід Організації Північноатлантичного договору до питань стабільності та безпеки у ХХІ столітті, розглянуто роль інших ключових елементів, до яких, зокрема, віднесено: європейська складова безпеки та оборони; запобігання конфліктам та врегулювання криз; співробітництво та діалог; розширення союзу; контроль над озброєнням та нерозповсюдження зброї масового знищення [1].

У Стратегічній концепції 1999 року була представлена оцінка передбачуваних ризиків і завдань у галузі безпеки, а також робився висновок, що «стратегічне середовище продовжує змінюватись переважно у позитивному напрямі» [2].

На жаль, ці висновки виявилися дещо передчасними. Адже вже наступні декілька років змусили НАТО переглянути деякі підходи і пріоритети у своїй діяльності. Річ у тім, що ті ж самі світові процеси, що спонукали Альянс до модернізації та перетворень, одним із наслідків мали настільки різке зростання загроз від тероризму та розповсюдження зброї масового знищення (ЗМЗ), що останні стали розглядатися як глобальні виклики самому існуванню цивілізації. Особливо це стосується найнебезпечнішого виду ЗМЗ — ядерної зброї, а також тероризму з використанням такої зброї або відповідних матеріалів та установок, що отримав назву «ядерного тероризму». Деякі західні експерти вважають за доцільне не розділяти акти ядерного та радіологічного тероризму (найбільш поширений приклад останнього – застосування так званої "брудної бомби") [3].

Кризові процеси у забезпеченні міжнародного режиму нерозповсюдження ядерної зброї та процес набуття тероризмом нових рис, які дозволяють характеризувати його як глобальне явище, спричиняють синергічний ефект, тобто взаємно підсилюються, і у разі неадекватного реагування світового співтовариства на ці процеси не можна виключати найбільш несприятливого і

небезпечного сценарію, в результаті якого ядерна зброя потрапить до рук терористів. У цьому контексті події 11 вересня 2001 року стали визначальними.

З цього часу боротьба проти тероризму стає пріоритетною для Альянсу. Так, один з провідних американських експертів у сфері протидії ядерному розповсюдженню та боротьби проти ядерного тероризму зазначає: „Жахливі атаки 11 вересня 2001 року, що мали місце у Сполучених Штатах Америки, привели до чіткого усвідомлення того, що загрозу з боку великих, добре організованих глобальних терористичних груп, які зосереджені на масовому знищенні людей вже не можна вважати гіпотетичною, бо вона стала реальністю. 11 вересня загроза виявилася небезпечною, більш витонченою, краще організованою та більш смертоносною ніж ті, для захисту від яких розрахована більшість систем безпеки у світі” [4].

Своїми діями терористи продемонстрували, що не вагатимуться застосувати ядерну або іншу зброю масового знищення, якщо матимуть таку можливість. Усвідомлення цього вимагало докорінного перегляду підходів до забезпечення безпеки в усьому світі. Зрозуміло, ці події та спричинені ними подальші процеси не могли не стосуватися НАТО, адже саме після терористичного акту 11 вересня 2001 року було вперше введено в дію Статтю 5 Вашингтонського договору, яка містить ключове положення: озброєний напад на одного члена Альянсу розглядається як напад на всі країни НАТО.

Спочатку дія статті 5 була тимчасовою, до остаточного визначення того, що напади були спрямовані з-за кордону. Цей факт підтверджено 2 жовтня, коли офіційні особи США представили Північноатлантичній раді результати розслідування, які засвідчили: напад було організовано терористичною мережею „Аль-Каїда”. Невдовзі НАТО розпочала першу за часів свого існування антитерористичну операцію під назвою Eagle Assist, у ході якої з середини жовтня 2001-го до середини травня 2002 року літаки Альянсу брали участь у патрулюванні повітряного простору над США. Крім того, на запит США деякі члени НАТО надали інші ресурси для проведення антитерористичної операції.

Таким чином, Стратегічна концепція 1999 року, в якій участь НАТО в антитерористичних заходах не розглядалась як пріоритетний напрям діяльності Альянсу, потребувала коригування. 18 грудня 2001 року міністри оборони країн-учасниць Північноатлантичного договору зобов'язали військові організації розробити Воєнну концепцію оборони проти тероризму для її затвердження Північноатлантичною радою. У травні 2002 року, під час наради міністрів закордонних справ країн НАТО у Рейк'явіку, було прийнято принципове рішення: Альянс буде діяти «там, де необхідно, і тоді, коли це необхідно». Таким чином, було зроблено офіційну заяву про те, що у своїй антитерористичній діяльності НАТО готова вийти за межі євроатлантичного простору.

Після того, як Північноатлантична рада затвердила Військову концепцію оборони проти тероризму, документ ухвалили лідери держав та глави урядів 21 листопада 2002 року під час Празького саміту. «У Концепції робиться висновок про те, що: перед НАТО і її країнами-членами стоїть реальна загроза від терористів і протидія цій загрозі потребуватиме у більшості випадків дуже швидких дій; держави є безпосередньо відповідальними за захист свого населення і інфраструктури, а Альянс повинен бути готовий підсилити зусилля

країн; військові операції НАТО з оборони від тероризму мають чотири ролі: антитероризм (захисні/пасивні заходи), подолання наслідків, контртероризм (наступальні/активні заходи) і військову співпрацю. Альянс може як очолювати, так і підтримувати контртерористичні операції. Під час проведення будь-яких військових операцій з оборони від тероризму необхідно зважати на захист збройних сил; НАТО повинна бути готовою проводити військові операції проти терористичних груп та їх ресурсів тоді і там, де це необхідно, згідно з рішенням Північноатлантичної ради» [5].

На цьому ж саміті був прийнятий Празький пакет заходів, спрямованих на забезпечення ефективного реагування НАТО на виклики тероризму.

Серед інших важливих положень цього документа слід виділити пункт, що стосувався п'яти ініціатив з питань ядерної, біологічної та хімічної оборони, які, зокрема, передбачали створення: лабораторії швидкого розгортання для проведення ядерного, хімічного та біологічного аналізу; команди швидкого реагування на ядерні, хімічні та біологічні події; віртуального центру, оснащеного найсучаснішим обладнанням для захисту від ядерної, біологічної та хімічної зброї.

Крім того, на Празькому саміті було затверджено План дій Партнерства проти тероризму, а також План дій Україна-НАТО, що став основою для розробки щорічних цільових планів Україна-НАТО, які, зокрема, включали заходи з протидії загрозам ядерного тероризму та ядерного розповсюдження.

Процес подальшого посилення антитерористичної діяльності Альянсу отримав свій розвиток завдяки рішенням Стамбульського саміту НАТО на найвищому рівні (28—29 червня 2004 року). Лідери країн НАТО ухвалили пакет заходів, що стосувалися удосконалення обміну розвідувальною інформацією між країнами-членами, посилення можливостей швидкого реагування у відповідь на запит будь-якої країни-члена організації про допомогу через загрозу терористичного акту або у разі необхідності ліквідації наслідків такого акту. Згідно з досягнутими домовленостями розвідувальні літаки системи AWACS, а також багатонаціональний батальйон хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту можуть бути надані у розпорядження будь-якого члена Північноатлантичного альянсу відповідно до домовленостей. Крім того, пакет заходів включав Програму захисту від тероризму (Defence Against Terrorism programme), яка передбачає розробку нових технологій для їх використання у протидії тероризму.

Ризький саміт (28—29 листопада 2006 року) став початком нового етапу процесу адаптації стратегічних завдань НАТО в умовах значного розширення Альянсу та загострення боротьби проти міжнародного тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Як зазначається у публікації «НАТО після Риги» [6], «Ризький саміт... був визначною подією для Альянсу. Глави держав та урядів 26 країн-членів НАТО зустрілися разом у восьмий раз після закінчення „холодної війни” та вперше у столиці однієї з країн останньої хвилі нового розширення НАТО». У столиці Латвії було ухвалено важливий документ — Комплексні політичні настанови (Comprehensive Political Guidance) [7] визнається, що упродовж наступних 10—15 років основними загрозами для Альянсу, напевно, будуть тероризм, що стає все глобальнішим за своїми масштабами і більш смертельним за своїми наслідками, а також розповсюдження ЗМЗ.

У документі ще раз робиться наголос на тому, що колективна оборона залишається головним призначенням Альянсу, в той час, коли майбутні озброєні напади на членів НАТО можуть відбуватися з-за меж євроатлантичного простору та супроводжуватися ризиками - використанням асиметричних засобів, включаючи зброю масового знищення. Звідси робиться висновок, що захист проти тероризму та спроможність реагувати на виклики, звідки б вони не надходили, є і залишатимуться протягом зазначеного часу завданнями особливої важливості.

Через те, що необхідно вчасно реагувати на зміни у безпековому середовищі, на звичайні і особливо асиметричні загрози та виклики, де б вони не виникали, передбачається розвиток та підвищення можливостей Альянсу, зокрема щодо стримування терористів, припинення їхньої діяльності, а також захисту від терористичних актів, у першу чергу населення країн-членів та їхньої критичної інфраструктури. У відповідності до положень документу Альянс має бути спроможним здійснювати свої операції, беручи до уваги загрози, що створює

Підсумовуючи короткий огляд діяльності НАТО щодо протидії ЗМЗ, зокрема хімічній, біологічній, радіологічній та ядерній, а також загрозам тероризму та їхнім „ядерним складовим”, можна зазначити, що стратегічні завдання Альянсу зазнали серйозних змін не лише у результаті процесів, що привели, зокрема, до зникнення двополусної системи світової безпеки, але й після безпрецедентних терористичних актів 11 вересня 2001 року. Подальший розвиток подій, прийняті на самітах у Празі, Стамбулі та Ризі документи, а також зусилля, які вживає Альянс, щоб бути готовим адекватно реагувати на найнебезпечніші виклики XXI століття, — усе це свідчить, що зроблено серйозні висновки. А у майбутньому НАТО разом з такими міжнародними організаціями, як ООН, МАГАТЕ, Євросоюз, ІНТЕРПОЛ, буде одним з найактивніших дійових осіб у цій сфері.

У 90-х роках ХХ століття й на початку ХХІ століття глобальні процеси, що призвели до зламу двополусної світової системи і до корінних змін у світовому безпековому ландшафті, не могли не відбитися на ролі НАТО і на пріоритетних завданнях, які впливали з визнання на наступні 10 -15 років найнебезпечнішими загрозами як для держав-членів Альянсу, так і для усього цивілізованого світу міжнародного тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Цей процес "перезавантаження" цілей та пріоритетів Альянсу, безумовно, знайшов своє відображення й у співробітництві України з Північноатлантичним альянсом. Структура та зміст цільових планів Україна – НАТО, виконання яких розпочалося з 2003 року, достатньо яскраво ілюструють зміни, що відбувалися.

Дійсно, якщо, наприклад, у такому основоположному для відношень Україна – НАТО документі, яким є *Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного Договору* (9 липня 1997 року) підкреслюється важливість заходів для підтримання режиму нерозповсюдження ядерної зброї, а боротьба з тероризмом згадується лише у контексті проведення консультацій між Україною та Альянсом як одне з питань, які становлять спільний інтерес, то вже *План дій Україна – НАТО*, та цільові плани на 2003 – 2007 роки розглядають боротьбу з тероризмом як одне з основних завдань співробітництва.

Більш того, цільові плани (ЦП) на 2003 - 2006 роки містять конкретні заходи спрямовані на протидію загрозам ядерного та радіологічного тероризму, а також ядерного розповсюдження. Масштаби співробітництва між Україною та Альянсом у цій сфері мають тенденцію до розширення. На жаль, зміст та структура ЦП не у повній мірі й не завжди адекватно відображають цей процес.

Зокрема, виникають питання щодо точності деяких формулювань при визначенні заходів з протидії ядерному тероризму та ядерному розповсюдженню у ЦП на 2006 рік. У плані 2007 року виконання проектів у рамках *Глобального партнерства проти розповсюдження зброї і матеріалів масового знищення*, зокрема у сфері посилення контролю за використанням, зберіганням та утилізацією радіоактивних джерел і фізичного захисту ядерних об'єктів та матеріалів, визнано пріоритетним для України, але всупереч цій заяві жодного конкретного заходу в цій сфері не було включено до плану.

Чіткому уявленню про планування та результати виконання планів іноді заважає термінологічна плутанина. Зокрема, у ЦП на 2003 рік мова йде про *"встановлення "другої лінії оборони" у вигляді радіаційних детекторів на основних пунктах перетину державного кордону"*; у ЦП на 2004 рік діяльність у тому ж самому напрямі отримала назву *"облаштування основних пунктів пропуску через державний кордон України портальними моніторами радіаційного контролю"*, а вже у ЦП на 2006 рік його укладачі використали такі узагальнюючі формулювання, як *"Продовження українсько-американського співробітництва щодо реформування Державної прикордонної служби України та облаштування державного кордону" (Ціль 1.1.В.8 завдання а)*, а також *"Забезпечення виконання двосторонніх угод, укладених з міністерствами оборони та енергетики США"* (зміст заходу на виконання зазначеного завдання). Звичайно, фахівці та експерти в цій сфері врешті-решт зрозуміють, про що йдеться у тому чи іншому плані, але така неточність у поданні матеріалу значно утруднює сприйняття інформації.

Іншим "технічним" резервом для вдосконалення роботи в цій сфері є відпрацювання єдиного формату цільових планів. Попри їх структурування за цілями, існує деякий різнобіч у форматі та обсязі планів (зокрема, до ЦП на 2006 рік додається Резюме, відсутнє у ЦП на інші роки).

Зазначені недоліки у змісті та термінології (див. попередній абзац), відсутність відпрацьованого єдиного формату планів знижують їх інформаційну цінність (у першу чергу – для населення України), не сприяють ефективній координації дій та поширенню надійних даних про двостороннє співробітництво як всередині країни, так і за її межами. За умов неоднозначного ставлення в Україні до співробітництва з Альянсом, обумовленого, зокрема, недостатньою поінформованістю з цього питання широких верств населення, усунення перелічених недоліків набуває достатньо важливого значення.

За умов подальшого загострення проблем протидії міжнародному тероризму та розповсюдженню ЗМЗ, і особливо їх, так би мовити, "ядерних компонентів", а також необхідності у проведенні цілеспрямованої інформаційно-просвітницької діяльності в Україні щодо співробітництва з Альянсом, доцільним виглядає більш широке залучення експертів та фахівців з протидії цим загрозам як до самого процесу планування так і до остаточного формулювання пунктів щорічних цільових планів Україна – НАТО.

Нарешті, на наш погляд, недостатньо використовується суттєвий резерв для збільшення внеску українських науковців та експертів у сфері забезпечення національної безпеки та боротьби з тероризмом у Програмі Наукового комітету НАТО «Безпека через науку». Українські науковці активно беруть участь у виконанні ряду технічних проектів у рамках цієї Програми, але загальні проблеми організації протидії загрозам тероризму та розповсюдження ЗМЗ на національному рівні поки залишаються за межами цієї співпраці. Тут своє слово мають сказати такі державні установи, як Національний інститут стратегічних досліджень, науково-дослідні установи Служби безпеки України, а також відповідні неурядові організації.

Висновки

1. Стратегічні завдання Альянсу зазнали серйозних змін у напрямку протидії ЗМЗ, зокрема хімічній, біологічній, радіологічній та ядерній, а також загрозам тероризму та їхнім „ядерним складовим”, не лише у результаті процесів, що привели, зокрема, до зникнення двополосної системи світової безпеки, але й після безпрецедентних терористичних актів 11 вересня 2001 року. Подальший розвиток подій, прийняті на самітах у Празі, Стамбулі та Ризі документи, а також зусилля, які вживає Альянс, щоб бути готовим адекватно реагувати на найнебезпечніші виклики ХХІ століття, — усе це свідчить, що зроблено серйозні висновки. А у майбутньому НАТО разом з такими міжнародними організаціями, як ООН, МАГАТЕ, Євросоюз, ІНТЕРПОЛ, буде одним з найактивніших дійових осіб у цій сфері.

2. Процес "перезавантаження" цілей та пріоритетів Альянсу, безумовно, знайшов своє відображення й у співробітництві України з Північноатлантичним альянсом. Структура та зміст цільових планів Україна – НАТО містять конкретні заходи спрямовані на протидію загрозам ядерного та радіологічного тероризму, а також ядерного розповсюдження.

Література

1. Справочник НАТО, 2001, NATO 2001, С. 11.
2. Трансформована НАТО, http://www.nato.int/docu/nato-trans/html/ukr/nato_trans01.html
3. The Four Faces of Nuclear Terrorism, Charles D. Fergusson, William C. Potter, 2004, Center for Nonproliferation Studies, Monterey Institute of International Studies, Monterey, California, 93940 USA, p.3
4. M. Bunn, Securing Nuclear Warheads and Materials: Seven Steps for Immediate Action. Österreichische Militärische Zeitschrift (ÖMZ), Special Edition "Nuclear Material Protection," 2003.
5. Відсіч тероризму. НАТО і боротьба з тероризмом, брифінг НАТО, березень 2005.
6. НАТО після Риги http://www.nato.int/docu/nato_after_riga/nato_after_riga_ukr.htm
7. Comprehensive Political Guidance <http://www.nato.int/docu/basicxt/bo61129e.htm>

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НАТО ПО СНИЖЕНИЮ УРОВНЯ УГРОЗЫ ЯДЕРНОГО ТЕРРОРИЗМА И ЯДЕРНОГО РАСПРОСТРАНЕНИЯ В КОНТЕКСТЕ СОТРУДНИЧЕСТВА С УКРАИНОЙ

Вороненко В.В., Скалецкий Ю.М., Торбин В.Ф.

Резюме. В статье рассмотрена деятельность НАТО относительно снижения уровня угроз ядерного терроризма и ядерного распространения, рассмотрено

сотрудничество с Украиной на данном направлении. Отмечено усиление роли НАТО в противодействии угрозам терроризма и ядерному распространению, приведены некоторые предложения относительно сотрудничества с Альянсом и усовершенствования выполнения Украиной своих обязательств в этой сфере.

Ключевые слова: ядерный терроризм, ядерное нераспространение, деятельность НАТО, сотрудничество Украины с Альянсом

ACTIVITY NATO TO DECREASE THE THREAT OF NUCLEAR TERRORISM AND DISTRIBUTION IN THE CONTEXT OF NUCLEAR COOPERATION WITH UKRAINE

V.Voronenko, Y.Skaletskyy M, V.Torbin

Resume. *In the article the considered activity of NATO is in relation to the decline of level of threats of nuclear terrorism and nuclear distribution, collaboration is considered with Ukraine on this direction. Strengthening of role is marked NATO in counteraction to the threats of terrorism and nuclear distribution, some suggestions are resulted in relation to collaboration with Alliance and improvement of implementation of the obligations Ukraine in this sphere.*

Keywords: *nuclear terrorism, nuclear non-proliferation, activity of NATO, collaboration of Ukraine with Alliance.*

УДК 613.648.4

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ НА ТЛІ ПОДАЛЬШОГО ЗАГОСТРЕННЯ СИТУАЦІЇ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ РЕЖИМУ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ ТА БОРОТЬБИ З МІЖНАРОДНИМ ЯДЕРНИМ ТЕРОРИЗМОМ

¹Вороненко В.В., ²Скалецький Ю.М., ³Торбін В.Ф.

¹Міністерство охорони здоров'я України

²Національний інститут стратегічних досліджень

³Українська військово-медична академія

Резюме. *У статті розглянуті деякі технічні підходи до нерозповсюдження ядерної зброї і протидії загрозам ядерного тероризму та окремі технічні підходи щодо попередження розповсюдження ядерної зброї (застосування реакторів малої потужності з великою тривалістю кампанії, торієвий паливний цикл тощо).*

Проаналізована проблема урахування міжнародного контексту розвитку національної ядерної енергетики, окреслені можливі варіанти розвитку ядерної енергетики з точки зору проблем ядерного нерозповсюдження та забезпечення фізичної ядерної безпеки.

Ключові слова: *ядерна енергетика, ядерні реактори, паливний цикл, нерозповсюдження ядерних матеріалів і фізичний захист, міжнародний ядерний тероризм.*

Вступ. Україна є членом міжнародного співтовариства і прагне інтегруватися до європейських та євроатлантичних структур безпеки. Тому так важливо узгоджувати плани розвитку ядерної енергетики нашої країни зі світовими тенденціями та процесами у сфері безпеки, оскільки, як відомо, ядерні технології мають подвійну природу і можуть використовуватися як для мирних, так і для військових цілей, внаслідок чого плани розвитку ядерної енергетики у тій чи іншій країні викликають прискіпливу увагу інших країн та міжнародних організацій. У цій статті буде проаналізовано деякі перспективи розвитку ядерної енергетики України як з точки зору технічних можливостей